

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
XXII НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ**

**Одеського державного
екологічного університету**

23 – 31 травня 2023 р.

**ОДЕСА
2023**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
XXII НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
Одеського державного екологічного університету
(23-31 травня 2023 р.)**

**ОДЕСА
Одеський державний екологічний університет
2023**

УДК 378.14
М34

М34 Матеріали ХХІІ наукової конференції молодих вчених Одеського державного екологічного університету – 2023, 23 – 31 травня. Одеса: ОДЕКУ. 2023. 335 с.

ISBN 978-966-186-249-3

В збірнику представлені матеріали ХХІІ наукової конференції молодих вчених ОДЕКУ, які висвітлюють основні напрями наукових досліджень. Матеріали підготовлені магістрами, аспірантами, здобувачами, співробітниками Одеського державного екологічного університету.

The proceedings of the 21st Scientific Conference for OSENU Young Scientists covering the main directions of the research are given in the collection. The proceedings are prepared by master and post-graduate students, applicants for a PhD degree and employees of Odessa State Environmental University.

ISBN 978-966-186-249-3

© Одеський державний
екологічний університет,
2023

Очеретнюк С.О., аспірант І р.н.

Науковий керівник: Шекк П. В., д.с-г.н., проф.

Кафедра гідрології суші

Одеський державний екологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГІДРОЛОГІЧНОГО РЕЖИМУ ДНІСТРОВСЬКОГО ЛИМАННО–ГИРЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Дністровський лиманно–гирловий комплекс включає Дністровський лиман та пониззя р. Дністер. Це високопродуктивна гідроекосистема, яка відрізняється значним різноманіттям іхтіофауни.

Вирішальну роль в становленні і функціонуванні екосистеми грає процес постійного оновлення водних мас за рахунок річкового стоку і водообміну з морем [1].

Позитивну складову водного балансу комплексу складає прісноводний стік р. Дністер, морські води, що поступають через Цареградське гирло та атмосферні опади. Негативна складова – випаровування з поверхні лиману, відтік в море, фільтрація через морський пересип.

Об'єм прісних і морських вод, що поступають в лиман, схильний до значних коливань. Річка Дністер приносить в Дністровський лиман в середньому понад 10 км³ води/рік. В окремі роки обсяг стоку може зменшуватися до 4,5 км³ або збільшуватися до 19,3 км³ [1].

Погіршенню екологічного стану Дністровського лиманно–гирлового комплексу сприяло будівництво Дубоссарського, а пізніше і Новодністровського водосховищ.

У період експлуатації Дубоссарської ГЕС, з 1955 по 1967 рр., загальна водність річки не перевищувала 50–70% від середніх показників за період з 1940 р. У подальші роки водність ріки не досягла значень попереднього періоду. Вона опинилася близькою до мінімальних за водністю періодів – 1949–1950 та 1953–1954 рр.

Подальше погіршення екології регіону пов'язано з початком роботи Новодністровської ГЕС (1981–1987 рр.) Якщо в 1965–1971 рр. середньорічний річний стік складав 12 км³, то в 1982–2000 рр. – 6,5–10,4 км³, а річний водообмін лиману скоротився з 19 до 14 кратного, що привело до наростаючої евтрофікації екосистеми [1-2].

Нині об'єм і терміни паводків в Дністрі регулюються штучно. Фактичні об'єми екологічного попуску виявилися значно меншими науково обґрунтованих і рекомендованих в найбільш важливий період функціонування екосистеми дельти (третья декада квітня) Різниця між запланованими і фактичними показниками зазвичай коливається в інтервалі від 110 до 167 м³ • секунду⁻¹. Скорочення річкового стоку і його штучне регулювання погіршило умови відтворення аборигенної іхтіофауни, привело до наростання евтрофікації її погіршенню сапробіологічного стану екосистеми [1-2].

Рівневий режим лиману визначається взаємодією вітрових явищ, притоком річкових та морських вод. Інтенсивність зростання (падіння) рівня води може досягати $30 \text{ см} \cdot \text{годину}^{-1}$ за 1–8 години. Швидкість спаду рівня більша, ніж швидкість його підйому. Температура вод лиману залежить від погодними умов, теплообміну з морем і притоком річкових водних мас, які формують внутрішньорічний температурний режим.

Завдяки мілководності лиману вода в ньому швидко нагрівається і охолоджується. Тому внутрішньорічний хід температури води в основному відповідає температурі повітря. Вплив моря особливо помітний в південній частині лиману, що примикає до моря, і частково – в центральній частині. У весняний період водообмін з морем зумовлює зниження температури води цих акваторій, восени – підвищення [1-2].

Помітний вплив на температуру води в Дністровському лимані надає приток теплої річкової води, яка весною формує більш теплі водні маси в передгірловій зоні Дністра. Це створює сприятливі умови для нересту туводної іхтіофауни та нагулу молоді. Восени спостерігається зворотній процес. Влітку найбільш сильно вода прогрівається в Карагольській та Овідіопільській затоках. Мілководність та вітрове перемішування забезпечує рівномірний розподіл тепла у в'ї товщі вод. Середня річна температура води в лимані складає $11,5^{\circ}\text{C}$. Найбільше максимальних значень – $28,4^{\circ}\text{C}$ (у деякі роки вона сягає 30°C). Мінімальна $0,5\text{--}1,8^{\circ}\text{C}$ відмічається у грудні [1-2].

В останні роки температурні показники вод лиману помітно зростають, що пов'язано з глобальним потеплінням. В порівнянні з 1980–1990 рр. середньо сезонна температура вод лиману зросла на $0,3\text{--}1,3^{\circ}\text{C}$. Особливо помітно це у весняний, зимовий і осінній періоди. В цей час, льодостав на лимані або зовсім відсутній, або утворюється тільки на окремих локальних (найбільш опріснених та мілководних) акваторіях на відносно короткий термін.

Весняний період, з відносно низькими температурами, має затяжний характер і завершується стрімким підвищенням температури, що відбувається у більш ранні терміни ніж у попередні роки. Гідрохімічний режим лиману формується під впливом річкового стоку, атмосферних опадів, морських вод, а також життєдіяльності біоти водойми. Ці чинники в сукупності створюють складну динаміку вмісту та розподілу розчинених у воді газів і речовин.

Список використаної літератури

1. Лиманно–устевые комплексы Причерноморья. Географические основы хозяйственного освоения / Под ред. Г. И. Швобса. Л. Наука, 1988. 330 с.
2. Гаркавая Г. П., Бердинский Н. А., Богатова Ю. и др. Проблемы антропогенного эвтрофирования Днестра и Днестровского лиман и их влияние на северо-западную часть Черного моря (СЗЧМ)//Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Сер. «Біологія» Спец. Випуск «Гідробіологія». 2005. №3 (26). С. 74-76